

İnsanların birey birey haksızlığa uğratıldığından bahsetmek mümkün ancak toplumların haksızlığı uğradığından giderek daha az şüphe ediyorum. Toplum derken, yeterince büyük insan topluluğundan bahsediyorum. Allah'ın insan toplumlarına hakettiği ölçüde güç verdiğini ve haketmelerinin de bu gücü mümkün merteye kontrol edecek derecede iyilik bahsettiğini düşünüyorum. Güç sahibi olmak isteyen, hayatın nereye gittiğini görüp, o yöne doğru *iyi* olsun.

Türklerde tarih karşısında haksızlığa uğradıklarına dair bir düşünce mevcuttur. Bu bende yok. Ben bütün bu olanları hakettiğimizi düşünüyorum. Yeterince iyi, hukukuna sahip, doğruluktan yana dedelerimiz olsaydı, muhtemelen daha iyi durumda bulunurduk gibi geliyor. Kılıç Ali Paşa'yı idam ettirmeyecek kadar bir iyilikten bahsediyorum, insanı haksızlıkla esir almayacak bir ferasetten.

Osmanlıcılık diye bir şey var. Yenisi var, eskisi var. Osmanlı'nın zamanında büyük işler yaptığını, atalarımız olduğunu ve bunun psikolojik rahatlığını takdir ediyorum, bununla beraber Osmanlı'nın bir *Yeni Selçuklu* olmaya çalışmadığını görecektir kadar da kafam çalışıyor. Onlar yeni bir nefes ve yeni bir stratejiyle devlet düzeni kurdular. Tek bir ailenin kontrol ettiği bir *mamluk (köle asker)* devleti. Öyle ki bu köleler fethedilen topraklardan alınıyordu ve devlet yönetiminde hürlerden daha fazla söz sahibiydiler. Ancak bu sistem Osmanlı'yla beraber tükendi gitti. Nasıl olacak?

Nasıl olacağı şu: Artık yeni bir devlet düzeni gerek. Biz Batı'dan bu düzeni almaya çalıştığımızda sadece komik olabiliyoruz ve kimse gülmüyor. Batı'nın varolan askeri sistemini aynen kopya etmeye çalışmadık. Kendimize uygun bir sistem ürettik. Bundan sonrası da olacaksa öyle olacak. Batı'nın yaptığını aynen yapmaya çalışınca, bugünkü gibi zihni müstemlekesi olmaktan öteye gidemiyoruz. Bu da siyasi müstemlekelikten bile zor.

İhale yasası *en ucuzu* tercih etmeyi söylüyor. İnşaat ihalelerinde %25 kar konuyormuş, ve ondan %40 kırım (indirim) yapılmıyormuş. *İnşaattan çalmayan batır* dedi biri bugün bana. Ne kadar doğru bilmiyorum.

Kendimi, kelimelerimi, kaybettiğim günlerimi, sıkıldığım bir hayatı nasıl noktalayacağımı düşünüyorum. İnsan gençken nasıl biriyle evleneceğini, çocuklarının nasıl olacağını merak ediyor. Bir noktadan sonra ise, ölümün nasıl olacağını merak etmeye başlıyor. Kafamda bu sıralar *hangi kanserden ölebilirim acaba* düşüncesi dolanıyor.

/Uzun vadede hepimiz ölmüş olacağız/ demiş adam. Dünyanın bütün sorularına cevap olabilir bu.

Ben hayatın insansız da devam edeceğine inanıyorum velakin insanın hayatsız devam etmesi hayli zor görünüyor. Aklımız, düşüncemiz, *singularity* meraklılarının sandığı kadar soyut bir mekanizma değil. Bunu anlamak neden bu kadar zor, onu anlamıyorum. İnsan aklı, algısıyla, duyusuyla, rüyasıyla bir yumak halinde çalışıyor. Bir analog bilgisayar ama belli bir program, belli bir veri yok. Bunlar birbirinden ayırlamıyor. Ayırlamadığı için insanların düşüncesinin makinaya aktarılması, aynı biyolojiyi tesis etmediğimiz sürece mümkün görünmüyor.

Neden siz varsınız, insanın analog rüyalarını dijitize eden kelimeler, neden varsınız?

İşte bu. Dijital dediğimiz, analog olanın kutulara konmasıysa, bizim dilimiz de aynı dijitalliği analog dünya için sağlıyor.

Kendimi solipsizmden nasıl kurtarabilirim? Nasıl becerip de dünyada tek olmadığımı anlayabilirim?

Bende yavaş yavaş şöyle bir düşünce gelişti. Belki tembellikten, belki saçma. Ben tüm insanların *düşünce sahibi* olduğuna inanmıyorum. İnsan olduğuna, bizim anladığımız manada kafalasının çalıştığına. Hayatta dolgu malzemesi cinsi de var. Bunların hemen hiçbiri karşımıza çıkmıyor. Belki konuşmuyor bu insanlar. Belki konuştuklarını kimse görmüyor. Otobüse biniyorsun, sanıyorsun ki hepsinin hayatı var. Belki böyle değil, o insanlar sadece oraya figüran olarak yerleştirilmiş robotlar ve akılları ancak o rolü oynayacak kadar var. Fazla yok yani. Belki daha fazlası sadece az sayıda insanda var. Ve o az sayıda insan, dünyaya imtihan olsun diye gönderilmiş. Diğerlerinin neden gönderildiği önemli değil.

Bütün sorunları çözmek zorunda değilim yani, bütün hayatları anlamak, bütün herkese akıl vermek. Bütün insanların anlayışını idrak etmek. Belki o insanların bazıları *zombi*, bazıları *robot*, bazıları bilmemne. Hayatta sana sunulan kadarıyla yaşamak zorundasın. Konuştuğun insanların akıllı olduğunu düşünebilirsin ancak bütün insanların akıllı olduğunu nasıl isbat edebilirsin?

Hayatta karşılaşmadığımız çok sayıda insan var. Pek çok. Belki bunlar aslında yok. Buraya figüran niyetine gelmişler.